

ΥΣΤΕΡΗΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ: ΜΙΑ ΤΑΞΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

του Γιάννη Μηλιού

1. Δύο δρόμοι για την έξοδο από την κρίση

Για να απαντήσουμε στο ερώτημα αν διαφαίνεται διέξοδος από την κρίση της ελληνικής και ευρωπαϊκής οικονομίας, θα πρέπει νομίζω να ξεκινήσουμε από ένα βασικό θεωρητικό συμπέρασμα του Καρλ Μαρξ: «Δεν υπάρχουν μόνιμες κρίσεις» (*Θεωρίες για την Υπεραζία*, Αθήνα 1982, τ. 2ος, σ. 579). Με αυτή τη θέση ως δεδομένη, θα πρέπει να αναρωτηθούμε για τους εναλλακτικούς δρόμους εξόδου από την κρίση.

Το κύριο χαρακτηριστικό της (κάθε) κρίσης είναι η συνολική επαναδιαπραγμάτευση του συσχετισμού δύναμης ανάμεσα στον κόσμο της εργασίας και τις δυνάμεις του κεφαλαίου. Η συγκεκριμένη ανάλυση επιβεβαιώνεται κάθε μέρα από την πρωτοφανή επίθεση που δέχονται εργατικές και κοινωνικές κατακτήσεις χρόνων. Αυτό που βιώνουμε σήμερα είναι μια προσπάθεια της κυβέρνησης, με αφετηρία την κρίση των οικονομικών του κράτους, να μετατραπεί η κρίση του κεφαλαίου σε κρίση της εργασίας, έτσι ώστε να επιδοτηθούν τα κέρδη μέσα από τη δραστική μείωση των μισθών και καταργώντας τα όποια εργασιακά δικαιώματα, βυθίζοντας τους εργαζομένους και την κοινωνία στη φτώχεια.

Θα δώσω ένα απλουστευμένο αριθμητικό παράδειγμα: Αν το Καθαρό Εγχώριο Προϊόν (ΚΕΠ) ήταν το 2009 100 μονάδες, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις θα μειωθεί το 2010 σε 96 μονάδες (-4%). Το ΚΕΠ διανεμήθηκε το 2009 ως εξής: 60 μονάδες ήταν μισθοί και αμοιβές αυτοαπασχολούμενων, 40 ήταν κέρδη και πρόσοδοι. Ας υποθέσουμε ότι με την κυβερνητική πολιτική οι μισθοί θα μειωθούν το 2010 κατά 10%, σε 56 μονάδες. Αυτό σημαίνει ότι τα κέρδη θα αυξηθούν σε 42 μονάδες, παρά την πτώση του ΚΕΠ: $56+42=96$.

Προκύπτει επομένως ότι υπάρχουν δύο δρόμοι εξόδου από την κρίση: Η έξοδος με προστασία της εργασίας και σε βάρος των προνομίων του κεφαλαίου και η έξοδος σε βάρος των δικαιωμάτων και των κατακτήσεων του κόσμου της δουλειάς. Τα μέτρα της κυβέρνησης και των διεθνών συμμάχων της (ΕΕ-ΔΝΤ) σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να αποτελούν λύση για τον κόσμο της εργασίας. Είναι μέτρα

με αποκλειστική στόχευση τη μείωση των ελλειμμάτων και του χρέους με δημόσια έσοδα που έχουν ως αποκλειστική πηγή τα λαϊκά εισοδήματα, προστατεύοντας την κερδοφορία του κεφαλαίου. Ακόμα και στην περίπτωση επίτευξης των κυβερνητικών στόχων η κατάσταση των εργαζομένων θα χειροτερεύσει δραματικά, με περισσότερους από 1 εκ. ανέργους, 3 εκ. εργαζόμενους σε επισφαλείς θέσεις και συνολική κατάρρευση του ασφαλιστικού συστήματος και του κοινωνικού κράτους. Οι κυβερνητικές πολιτικές στοχεύουν τελικά σε μια «λατινοαμερικανοποίηση» της κοινωνίας, με τη ακραία συσσώρευση πλούτου στον ένα πόλο της οικονομίας, αδιαφορώντας για την εξαθλίωση και περιθωριοποίηση του 20% ή ακόμα και του 40% του πληθυσμού.

2. Ο ταξικός χαρακτήρας του δημόσιου χρέους

Η δημιουργία του χρέους αποτελεί ένα από τα καλύτερα παραδείγματα για την ταξική φύση της πολιτικής των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ των δύο τελευταίων δεκαετιών. Από το 1997 μέχρι το 2007 η Ελλάδα είχε από τους ψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης στην Ευρωζώνη με αποτέλεσμα την αύξηση του ΑΕΠ κατά 44%. Με σταθερούς τους υπόλοιπους παράγοντες (κρατικά έσοδα, δαπάνες κλπ.) έπρεπε να επέλθει σημαντική μείωση του χρέους (αφού αυτό ορίζεται πάντα ως ποσοστό επί του ΑΕΠ). Κάτι τέτοιο όμως δεν συνέβη λόγω της τεράστιας μείωσης των φορολογικών συντελεστών στα κέρδη του κεφαλαίου και στη μεγάλη περιουσία, από 35% το 2004 σε 24% το 2008, και την εισαγωγή μίας πλειάδας φοροαπαλλαγών.

Με αυτή την έννοια, το γεγονός ότι το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ παρέμεινε σταθερό γύρω στο 100% του ΑΕΠ τη δεκαετία πριν την κρίση, παρά τη μεγάλη αύξηση του ΑΕΠ, δείχνει ότι το χρέος είναι κυρίως η συσσωρευμένη φοροαπαλλαγή (και όχι φοροδιαφυγή!) του κεφαλαίου και των ψηλών εισοδημάτων. Επίσης, το χρέος δημιουργούσε μια επικερδή σφαίρα τοποθέτησης κεφαλαίων για τους Έλληνες και αλλοδαπούς δανειστές του ελληνικού κράτους.

Χαρακτηριστικό έτσι του ελληνικού φορολογικού συστήματος υπήρξε πάντα το μικρό ποσοστό των άμεσων φόρων εισοδήματος και η έμφαση στους έμμεσους φόρους επί της κατανάλωσης, που πλήττουν κυρίως τα χαμηλά εισοδήματα και τα λαϊκά στρώματα. Το 2008, οι άμεσοι φόροι ως ποσοστό της συνολικής φορολογίας ήταν 24,5% έναντι 34,3% στην ΕΕ-27.

Η νόμιμη αυτή φοροαπαλλαγή αφορούσε όχι μόνο το κεφάλαιο (ΑΕ και ΕΠΕ) αλλά ως ένα βαθμό και τη μεσοαστική τάξη της μικρής παραγωγής (πολύ μικρές επιχειρήσεις στις οποίες ο ιδιοκτήτης είναι επίσης εργαζόμενος) και μερίδες της αυταπασχόλησης. Μέσω της φορολογικής «ασπίδας προστασίας», το κράτος επιδίωκε να οικοδομήσει μια ταξική συμμαχία ανάμεσα στις δυνάμεις του κεφαλαίου και τα ευρύτερα στρώματα της μικρής και μεσαίας επιχειρηματικότητας. Η πολιτική αυτή συμπληρωνόταν με τη διάλυση των ελεγκτικών μηχανισμών του κράτους, που ενθαρρύνει τη διαφθορά, τη φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή

Η ταξικότητα του χρέους όμως, πέρα από το ζήτημα της πηγής των εσόδων του Προϋπολογισμού, προκύπτει και από τη διάρθρωση των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού. Το ελληνικό κράτος είναι πολύ «μικρό» σε ό,τι αφορά τις δαπάνες για την υγεία, την παιδεία και την κοινωνική προστασία. Αντιθέτως είναι ένα τεράστιο και σπάταλο κράτος σε ό,τι αφορά τις στρατιωτικές δαπάνες και συνολικότερα τις δαπάνες για τον κατασταλτικό μηχανισμό. Ποια είναι άραγε η «αναγκαιότητα» της δημοτικής αστυνομίας, τη στιγμή μάλιστα που απουσιάζουν βασικές υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και προστασίας σε τοπικό επίπεδο;

3. Μείωση των φορολογικών συντελεστών του κεφαλαίου και «περαίωση»

Οι συνέπειες της κρίσης και των πολιτικών που ακολουθούνται έχει αρχίσει να δημιουργεί μια πρωτοφανή κατάσταση κοινωνικής δυσφορίας που δύσκολα αντιμετωπίζεται. Παράλληλα, οι κυβερνητικές εξαγγελίες για «πάταξη της φοροδιαφυγής», έμοιαζαν να θέτουν εν αμφιβόλω τη συνοχή των ιστορικά διαμορφωμένων ταξικών συμμαχιών του κεφαλαίου. Η υστέρηση των δημόσιων εσόδων, που προήλθε όχι μόνο από τη συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας αλλά και από την παρακράτηση του οφειλόμενου ΦΠΑ από μέρος του επιχειρηματικού κόσμου, τη συνεχιζόμενη καθυστέρηση εργοδοτικών οφειλών προς τα ασφαλιστικά ταμεία κλπ., δημιούργησε «τριβές» στο ευρύτερο μπλοκ εξουσίας, που δεν μπορούσαν να αμβλυνθούν παρά την αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος της εργασίας και τα μέτρα ενίσχυσης της εργοδοτικής ισχύος (και ενίοτε αυθαιρεσίας).

Στη ΔΕΘ ο Πρωθυπουργός έσπευσε να βάλει τέλος στους όποιους φόβους του ευρύτερου μπλοκ των «εχόντων και κατεχόντων»: Από τη μια οι φορολογικοί συντελεστές των ΑΕ και ΕΠΕ θα μειωθούν «εδώ και τώρα» από το 24% στο 20%,

ενώ σε αντίστοιχο ποσοστό θα μειωθεί και η φορολογία των πολύ μικρών και ατομικών επιχειρήσεων, από την άλλη θα αμειφθούν όσοι επιχειρηματίες κατά σύστημα ή ευκαιριακά εισφοροδιαφεύγουν και φοροδιαφεύγουν, καθώς θα κληθούν να «περαιώσουν» τις οφειλές τους προς το Δημόσιο με χαριστικούς όρους. Με τον τρόπο αυτό ικανοποιούνται πάγια αιτήματα της «επιχειρηματικότητας» και μάλιστα σε μια συγκυρία που παρατηρείται αδυναμία εκτέλεσης του Προϋπολογισμού αναφορικά με το σκέλος των εσόδων.

Όσο για την υστέρηση των δημοσιονομικών στόχων, η κυβέρνηση σχεδιάζει νέα φορολογική επίθεση στα λαϊκά στρώματα, με την αύξηση των έμμεσων φόρων στο πετρέλαιο θέρμανσης και άλλα είδη και υπηρεσίες μαζικής-λαϊκής κατανάλωσης, ενώ προετοιμάζει το έδαφος για την παράδοση στο ιδιωτικό κεφάλαιο των τελευταίων υπολειμμάτων δημόσιων αγαθών, και αφαιρεί τα όποια εναπομείναντα στοιχεία κοινωνικής προστασίας.